

IUSTI LIPSI
OPERA OMNIA
QUÆ AD CRITICAM
PROPRIE SPECTANT.

*Quibus accessit ELECTORVM Liber
SECUNDVS, nouus nec antè editus.*

Cetera item variè aucta & correcta:

Quorum omnium Index & Ordo paginâ sequenti.

ANTVERPIÆ,
Apud Christophorum Plantinum.

CLC. IC. LXXXV.

es de la biblioteca de Salamanca

AD PRÆTOREM,
CONSULES, ET SENATVM
LVGDVNENSEM.

DIV est cū vobis munus aliquod & ingenij mei monumentum debeo, Viri prudentissimi: nec, vt tenuitas mea est, adhuc expedire potui hoc nomen. Nunc tamen soluo. nec scio an in aspero prorsus proboq̄. nummo. Libri enim veteres sunt, quos offero: nec nunc recenter nati, culti tantū & diligentiore quadam aſciā politi. Hoc ipso tamen noui, quòd aucti, quòd iuncti omnes vnà, quòd grandiore quodam habitu & augustâ magis formâ. Denique & membra quædam in iis noua: capita inquam, imò libri. Et vt maximè veteres sint: hoc vno propriè debentur vobis, quòd plerique ex iis concepti in hac vrbe & excepti: quòd producti & educti suauius huius spirantis otij aurâ, quòd Ordines & vos benignè mihi fecistis. Itaque vt arbores solo dicuntur cedere, in quod translatae: sic iure ingenium

ΕΙΣ ΤΑ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ

ΙΟΥΣΤΟΥ ΤΟΥ ΑΙΠΣΙΟΥ,

ΚΡΙΤΙΚΑ.

Στρεβλά διορθῶσαι ἀρχαίων σφάλματα βιβλῶν,

Δυσχερές, ἀφνειῶν ὡς πλῆθος εἰς ἐφύρην.

Ἐστὶ δὲ πεπνυμένε ἔργον νῆ, παντοδαπῆς τε

Ἐμπλέεσσι ἰδμοσύνης, ἔμπλέεσσι εὐσοχίης.

Ἀμφὶς ἀρχέτυπον Κελεπκοῖς τῆθ', ὡς Πολυκλίτης

Ἦν ᾠρόπαλαι παῖσιν πλασομένοισι Κανῶν.

Bon. Vulcanius.

PRIVILEGIUM GALLIARUM REGIS.

CAVTVM HENRICI III. Galliarum Regis Privilegio, ne quis in omni eius regno libros totos, aut in parte, quoscumque Christophorus Plantinus aut ponos excuderit, aut veteres, sed correctos siue illustratos, aut adnotatos, eo sece iterum excudat, excudi faciat, aut excusos vendat, idque intra sexennium à cuiusque libri editione. Id autem hoc sine, ut ne idem Plantinus, laborum suorum, sumptuumque meritissimo fructu priuetur, cogaturque tandem intermittere aut omittere laudabile suum munus, cum detrimento reipub. litteraria, & doctorum. Qui contra fecerit, sciat paratam librorum confiscationem, aliasque penas siue multas, quae Regis Edictis continentur. Cum lege tamen, ne idem libri quicquam contineant, quod vel Religioni Catholicae Apostolicae Romanae, vel huius regni Statui aduersetur. Atque huius Edicti exemplar cum fronti aut calci cuiusque operis apponatur, nullus typographorum siue bibliopolarum ullam ignorantia causam praetextat. Datum Fontibellaque, quinta Augusti. M. D. LXXXII.

Signat.

Per Regem

De Neufuille.

IUSTI LIPSI
ANTIQUARVM
LECTIONVM
COMMENTARIVS,

Tributus in libros quinque; in quibus varia
scriptorum loca, Plauti præcipuè, illu-
strantur aut emendantur.

ANTVERPIÆ,
Apud Christophorum Plantinum.
MDCCLXXXV.

AD AMPLISSIMUM

ET NOBILISSIMUM

VIRVM D. THOMAM

REDINGERVM.

ITTO ad te, nobilissime Redingere, priorem hūc Commentarium meum, debitum vel priuatæ amicitiaē nostræ, vel publicæ tuæ in litteratos benignitati. Leue munus, si id ab opinione vulgi spectabis: non leue, si vel à labore meo, vel à iudiciis paucorum. Quinque enim libri sunt, in quīs optimorum scriptorum varia loca partim fanavi, partim illustravi, quædam diuinans, plæraq. adiutus à libris. quorum alterum ingenij est, alterum diligentiaē, & vtrumque iudicij. Quid effecerim, tu imprimis, & à te alij iudicabunt: effecissem quidem certè

ANTIQUAR. LECTION.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

*In Plauti Amphitruone antiquam vocem
reponendam videri.*

PLAVTO fit initium: cuius insignitum lo-
cum Amphitruonis Prologo, arbitrario iure
constituam. Quod enim vulgo legitur,
*Sine adeo adiles perfidiosè cui duint,
Similem rem ipse in legem esse iussit Iupiter
Quasi magistratum sibi aliteriue ambiuerint.*

me iudice adulterinum est pro germana & antiqua voce, *Si-
rempse in lege iussit e. I.* Siremps veteribus Ro. solemne in
legibus scribendis verbum, valet Similis aut Eadem. Me-
minit Festus, idque interpretatur Similis res ipsa, producto
exemplo Catonis. Carisius litterator dupliciter tantum infle-
cti ait, nominandi casu Siremps, & auferendi, ab hac Si-
rempse. In monumentis antiquis etiam hodie legitur, DE.
EO. AGRO. SIREMPS. LEX. ESTO. & in alio, SI-
REMPSQVE. EIS. VIATORIBVS. DE. QVE. EIS. VIA-
TORIBVS. Q. OMNIVM. RERVM. IVVS. LEX. QVE.
ESTO. QVASI. SEI. EI. VIATORES. &c. Arbitror
igitur Plautum auferendi casu scripsisse, *Sirempse in lege esse,*
id est, simili in lege esse, & perinde teneri: aut si placet, *Sirem-
pse legem* sprete Grammaticorum anxia obseruatione. cete-
rum imperitos exscriptores diuulsa voce fecisse, *Sirempse,* ac
mox pro captu suo illud, *Si,* in *Similem* vertisse. Eius argu-
mentum quod C. V. Sambuci codex habet, *Si similem,* vt
planè appareat à priori voce, hanc alteram quasi interpre-
tem fluxisse. De hac re ita censeo.

IUSTI LIPSI
EPISTOLICARVM
QVÆSTIONVM
LIBRI V.

*In quibus ad varios scriptores, pleræque ad
T. Liuium, Notæ.*

ANTVERPIÆ,
Apud Christophorum Plantinum.
MDCCLXXV.

AD AMPLISSIMUM
BRABANTIAE CAN-
CELLARIUM.

 VÆSIVI, VIR AMPLISSIME,
cui libri huius munus deferrem:
nec inveni cui magis vellem, cui
magis deberem, quàm tibi. Vel-
lem, quia vnus eximiè inter Belgas intellegis hoc
genus antiquæ doctrinæ, & quia intellegis, amas:
deberem autem, propter illustres & in ore om-
nium virtutes tuas. Et virtutes dico publicas
privatâsque. Multos iam annos in summo isto
patriæ tribunali quasi clavum Iustitiæ tenes. te-
nes autem ita, ut, quod admirabile sit in tam va-
ria & diffusa iurisdictione, effugeris non solum
querelas bonorum, sed etiam calumnias impro-
borum. Meritò. amant enim homines te, quia
hominem in iure deponis: & libenter acquies-
cunt decretis tuis, quia tu Iustitiæ non excedis.
Iubet illa sententiâs æquabiliter promere? tu pro-
mis. nihil tribuere gratiæ, aut metui? non tribuis.
premere noxios, tegere innocentes? tu facis. nec
unquam salutarem dextram tuam aut bonis
defuisse sensimus, aut malis adfuisse. Iam verò
antiqua

IUSTI LIPSI
EPISTOLICARVM
QVÆSTIONVM,

LIBER PRIMVS.

EPISTOLA I.

IUSTVS LIPSIVS IACOBO CVIACIO, IC.

IN Pandectis, Cuiaci, tangi video morem antiquum, nec mihi penitus perspectum, nec vulgò cognitum. De quo tamen iudicium meum suspenſa manu proferam: si non aliud, vt eliciam tuum. Tit. de Pœnis. l. xxix. Callistratus ait:

Solent quidam qui vulgò se Iuuenes appellant, in quibusdam ciuitatibus turbulentibus se adclationibus popularium accommodare. qui, si amplius nihil admiserint, fustibus caesi dimittuntur, aut etiam spectaculis eis interdicitur. quod si ita correcti in eisdem deprehendantur, exsilio puniendi sunt.

Qui isti Iuuenes? Et sanè, puto eos pertinuisse ad Circum & Theatra. Ait enim: *aut etiã spectaculis interdicitur.* Cum autem in spectaculis variæ partes & studia populi essent, huic histrioni, aut illi aurigæ fauentis; quæ sæpe in apertam seditionem desierunt; fuisse quosdam quasi duces theatralium motuum, qui in quaque factione signiferi essent turbarum & clamorum. Quorum alij vulgò Iuuenes dicti sint, fortasse & alij Veteres. Res tota originem habuisse videtur à Nerone, de quo Suetonius:

Quid iuuenes in Pandectis.

Captus modulatis Alexandrinorum laudationibus, plures Alexandria euocauit. Noque eà sequius adolescentes equestris ordinis, & quinque amplius millia è plebe robustissima iuuentutis vndique elegit, qui diuisi in factiones, plau-

A

sum

IVSTI LIPSI
ELECTORVM
LIBER PRIMVS.

In quo, præter censuras,
varij prisçi ritus.

Multis locis auctus nunc & correctus.

ANTVERPIÆ,
Apud Christophorum Plantinum.

clō. Io. LXXXV.

3

AD SERENISSIMUM
PRINCIPEM MATTHIAM
AVSTRIVM BELGICÆ
PROREGEM.

Imperatoris filium, Imperatoris fratrem.

OST QUAM in hanc Belgicam venisti, Serenissime Prorex: saepe mihi animus fuit, munere aliquo testandæ meæ voluntatis. Debere enim iam videbaro primùm, quia non novus familiæ vestræ cliens; patri tuo Maximiliano, qui ad immortalitatem receptus, Tacito à me nuper oblato. Deinde quia vniuersa Belgica adstricta tibi: inter Belgas autem ego. Tu ad gubernacula huius patriæ vocatus, salutarem manum, iniuriantis multis, porrexisti nobis: & hoc ipsum, quòd deiecimus acerbæ iugum seruitutis, quod deiectum iterum non recepimus, ex parte tuum esse fatemur omnes boni. Fata te, & nouum illud quod illuxit sidus, voca-

IUSTI LIPSI
ELECTORVM
LIBER I.

CAP. I.

*Refutata vulgi opinio de scriptore Controuersiarum. Non esse
Annaeum Senecam philosophum. ostensum id ab aetate, à
vita, à stilo. Esse illius patrem. id quoque clarè ostensum.
Senecarum stemma. Locus vnus correctus.*

T Censores olim lustrum à bono nomi-
ne: sic ego ordiar hunc librum. Dicam de
Annæo Seneca; cum bona spe fore, vt hoc
scriptum meum annos ferat & senescat.

Censet vulgus libros eos qui Contro-
uersiarum & Suasoriarum inscribuntur.
Annæi Senecæ esse; illius, qui Philoso-
phus dicitur, & qui Neroni præceptor. Censet vulgus, &
ideò errat. Pugnat enim cum ea sententia Senecæ ætas, pu-
gnat vita, pugnat stilus. Ætatis pugnam doceo: quia qui
cumque iis libris scriptor fuit, Augusti & Tiberij æuo vixit,
non Claudij & Neronis. Hoc colligo ex variis eius de se di-
ctis. Ait alibi familiarem se fuisse Cæstio Pio, Portio Latro-
ni, Valerio Messallæ: alibi, Ouidium poëtam declamantem
audiuisse, & Asinium Pollionem viridem cognouisse & se-
nem. Eas omnes faces illustrasse ego scio medium principa-
tum Augusti. At Senecæ celebrior ætas in Claudium inci-
dit & Neronem. Addit imò amplius ille scriptor, ea ætate se
fuisse vt Ciceronem ipsum audire potuerit declamantem.
Verbacius sunt Præfatione prima: *Omnes autem magni no-
minis mihi videor audiuisse, præter Ciceronem. Nec Cicero-
nem quidem ætas mihi eripuerat, sed bellorum ciuiliū furor,
qui tunc totum orbem pernegabatur. Intra coloniam meam me*

*Ætas vera
vtriusque
Senecæ.*

*Senecæ locus
explicatus.*

C. continui.

IUSTI LIPSI
ELECTORVM
LIBER SECVNDVS.

In quo. mixtim Ritus
& Censuræ.

ANTVERPIÆ,
Apud Christophorum Plantinum.
clo. lo. LXXXV.

A D
IANVM DOVSAM V. N.

ET
IANVM HAVTENVM

HVIC VRBI A-SECRETIS.

NON diu querendæ aut
reddendæ mihi causæ
sunt, Iani Doufa &
Hautene, libri huius in-
scripti vobis. Vna mihi
in mente & oculis, fidus
honestusque amor; quo
prosequor vos iure. Adfectum enim vestrum
intueor? diligitis me, imò amatis. Beneficia
& officia? vetera ea in me constant. & cu-
mulatis cottidie, ita non libenter solùm sed
ardenter, vt accipere videamini cùm in me
confertis. Nec discedit aut dissidet à vestro
meus animus. qui iunctus adstrictusque vo-
bis, iam inde ab eo tempore, quo nouimus
inter nos, arcano quodam Naturæ nexu.
Te Doufa Louanij vidi primùm. & vt vidi,
(vno verbo dicam,) arsi. Quis enim non in
hoc tam niuei pectoris candore, & morum

IUSTI LIPSI
VARIARVM
LECTIONVM
LIBRI III.

Quos nunc leui manu recensuit.

ANTVERPIÆ,
Apud Christophorum Plantinum.
clo. lo. LXXXV.

EGRE inductus sum, testor, vt fatum hunc iterum tollerem, quem bono consilio abiici iusseram & exponi. Displacbat enim iure. quia informis, eneruis, languidus, nec veræ laudi natus nec longæ vitæ. Coëgerunt tamen vt mutarem, partim amici quos non indelectabat tirocinium istud ingenij nostri & stili; partim typographorum optimis, cui parum plenum Criticum hoc corpus videbatur detracto isto velut membro. Capiēs igitur, mi Lector, has Varias, & leges, si voles: sed non aliter, quàm vt primitias & rudimenta trepidantis ingenij nostri & parum adhuc consistentis. Adolescentes enim eas scripsimus, imò pænè pueri: à quâ ætate qui firmitudinem illam iudicij requiret, parum iudicij firmus ipse. Nam quod nunc emendasse me censeas; errabis. Quædam, fateor, eaquæ pinguiora: omnia quî potui, nisi liturâ vnâ? Sed nec coniectu-

IUSTI LIPSI

VARIARVM

LECTIONVM

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

*M. Ciceronis libro secundo De Oratore, locus
quidam obscurior explicatus.*

DENA est elegantissimæ doctrinæ C. Iulij illa apud Ciceronem de iocis & facetiis accurata disputatio, & in qua legenda liberalis animus ingenua quadam voluptate delinitus possit vt in amœno deuersorio conuiuere. Sed, verè vt dicam, vellem quanta in disputatione eruditio est, tanta in exemplis ipsis esset facilitas, quæ ita vel ambigua, vel acuta, vel denique antiquitate ipsa obscura sunt, vt minimè equidem mirer, viris eruditissimis, & ceteroqui acie mentis occultissimâ quæque perspicientibus, in his explicandis quasdam offusas esse quasi tenebras. Nolo homines eruditos nominans offendere, quos nisi honoris causa compellere non soleo, tantùm interpretationem meam obscurioris cuiusdam loci proponam, non præiudicaturus aliorum sententiis, sed quid mei iudicij sit breuiter expositurus. Ciceronis verba in disputatione illa de iocis, Dialogo secundo De Oratore hæc sunt.

Ridiculè etiam illud L. Porcius Nasica censori Catoni cum ille, Ex tui animi sententia, Tu uxorem habes? Non herclè, inquit, ex animi mei sententia.

Proposui locum quomodo cum legendum, & interpungendum

AA

gendum

EXCVDEBAT CHRISTOPHORVS
PLANTINVS, KAL. MARTIIS,
ANNO M. D. LXXV.

IVSTI LIPSI
SATYRAMENIPPÆA.
SOMNIUM.

Lusus in nostri æui Criticos.

Edita iterum, & correctæ.

ANTVERPIÆ,
Apud Christophorum Plantinum.
cIo. Io. LXXV.

IOSEPHO SCALIGERO³

I V L I C Æ S. F.

S. D I C O.

V AE lusi hoc biduo, mi Scaliger, super ambitione & imperitia quorundam, qui Criticos se dicunt (veros enim germanosque tangere mihi mens non est, non fuit) ea ad te mitto. Et puto fauebis muneris non Editoris solum causa, quem scio amas: sed rei ipsius. quæ etsi ludicræ & propemodum scenicæ leuitatis, habebit tamen fortean quod te delectet imagine aliqua prisca & non vulgati ritus. Te delectet, iuventutem doceat: cui etiam remissiones nostras volumus seruire. Satyram inscripsi. & verbum minax fecerit imperitis fortasse terrorem. Frustrà, quia sine dente, sine felle est: leui tantum sale inspersa. Eoque adeò non bono: vt verear ne priusquam in manus tuas venerit, putifcat. Vnum aut alterum tetigi pænè nominatim. sed quid? in re adeò leui, vt optem cupiamque. (quæ præiurationum verba sunt) I D E M I N M E. Tu tantum huic ludicro spectator applaude, mi Scaliger: flos vnice nostri æui, & qui elogium illud gentis tuæ verum ostendisti, GENVS DEORVM. Vale.

A 2

AD

IUSTI LIPSI
SATVRA MENIPPÆA.

SOMNIUM.

Apta ad ritum prisca Senatus.

QUID hoc anno Romæ in Senatu, dictum, actum, cautum sit, volo memoriæ prode-
re. Frustrâ me respicis, cum sublato digi-
to, Sigalion. non debet silentio perire res
tam magna. Dicam quæ vidi, quæ audiui,
quibus interfui. quis vetat? Ego scio co-
actores abisse, & niueam libertatem redisse. Si vera dicam,
agnoscite: si falsa, ignoscite. Adeon' hoc ævo difficilis venia
vnius mendacij est? Nonne & ego scio, quo loco extra por-
tam Capenam aqua Mercurij sit? Scio. & iampridem ea
me adspersi: provide & in antecessum.

Desierant latrare canes, vrbesque silebant,
Omnia noctis erant placida composta quiete.
vel, vt cum Varrone clarius dicam, iam noctis merities erat:
cum tetigit me virga valentiore Dîus Somnus. Autumni
tempus erat. itaq. multæ & variæ circum caput meum vo-
litantes vmbra: donec sub Auroram Somnium ad me venit,
longum, firmum, certum. Nam re etâ aduolare mihi visum è
Cornea porta. Eius hic habitus, & forma. Visus mihi sum
Romæ esse in foro, ad radices montis Palatini. Solitudo pri-
mò circa me: inde, vt fluctus è mari, paulatim surgere visa
ingens multitudo, pallentium, exsanguium, macilentorum, &
à quibus Caesar iure timuisset. Si rectè notavi in crepera ad-
huc lu-